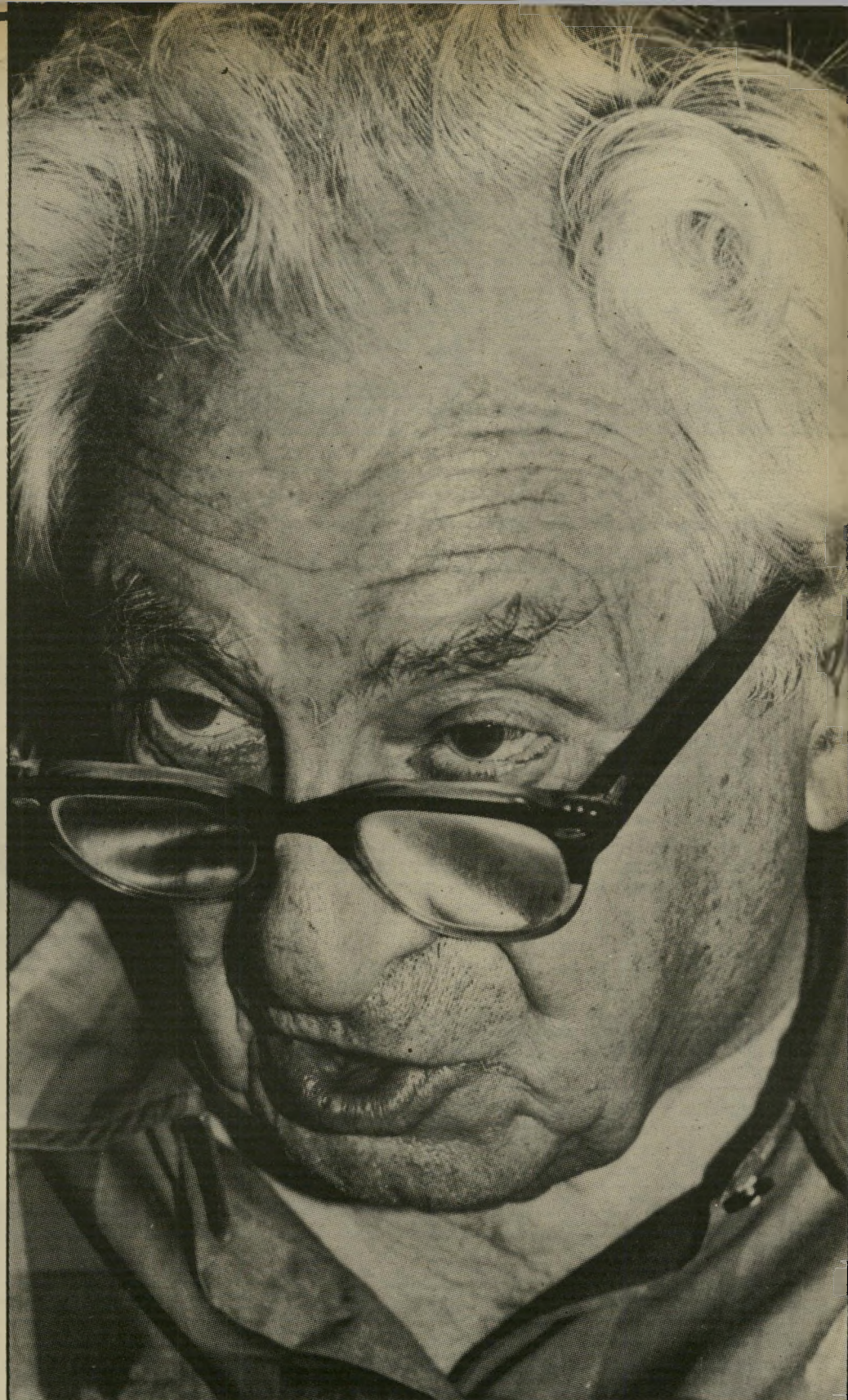

לד"ר יוחנן בדר מלאו 85. הוא סיפר לרונית אנטלד על הזיקנה, החרשות, הדת וז'בוטינסקי

לא שומע, אך רואה את הכל!

שהמיפלגה לא רצתה לסכן את מעמדה החוקי, ואנשיה ביקשו לסלק את חברי המחתרת. בגין וברר, משורתיהם. זה היה נסיון מגוחך. לא היה להם דבר חוץ מאשר החותמת של המיפלגה. לאצ"ל היה מפקד פוליטי, שפיתח עצמאות פוליטית. זהבכונה היתה להמשיך בדרך הפוליטית ולשרת את אותם המטרות, היעדים והאידאולוגיה שהיו לאצ"ל בעת המלחמה בכריתים. בדר אומר שכשטח הפוליטי מותרות לכל אחד השטיות שהוא רוצה לעשות. הוא מספר שהמרכז הזמני של תנועת החרות הסכים לתת לוויקי-המיפלגה מקומות ברשימה, בתנאי שלא יצביעו במועצה הזמנית בעד הפקודה למניעת טרור. חוק זה נחקק אחרי רצח הרון פולקה ברנדוט כדי לפרק את לח"י. את התנאי הזה הדוקטור אריה אלטמן לא קיבל.

אלטמן היה אז מנהיג המיפלגה הרוויזיוניסטית. כיום משמש אותו החוק עצמו כמשאת-נפשו של הליכוד, ולפי דרישתו הוחמר השנה כדי למנוע פגישות עם אש"ף.

לוחנן בדר הוא בן 85. תנועת החרות, שהוא נמנה עם מקימיה, החליטה לציין את המאורע בארוחת ערב מפוארת במצודת זאב. במוצאי שבת יתאספו חברי-התנועה לכבר את זקן חברי-החרות.

בביתו ברמת-גן, בשיכון-הוותיקים, מישכנם של יוצאי האצ"ל והתנועה הרוויזיוניסטית, חיים בני-הזוג יוחנן ולאורה בדר כבר יותר מ-40 שנה. בלוריתו הלבנה, מוחו הצלול, חושך ההומור שלו ווריותו אינם מעידים כי האיש הוא כבר בן 85. הוא מסכים שאדם חייב לשלם במשהו על גילו. "אצלי זה השמיעה. אני כותב, הולך, רץ, קורא, אך כושר-השמיעה שלי פגום. צריך להשלים גם עם זה. בגלל זה החלטתי בזמנו לעזוב את הכנסת. בגלל זה אני לא אוהב אסיפות. בגלל זה כל קילומטר הופך לשניים."

בדר, שהיה בעבר רגיש לכל רמז, תנועה וצליל, למד להיות עם הליקוי בשמיעתו. תחת להקשיב לרדיו, הוא מביט בטלוויזיה.

בדצמבר 1943 עלו בני-הזוג לארץ. הם יצאו מפולין, והגיעו דרך רוסיה ואיראן לתל-אביב. מן הטייגה הרוסית לחולות תל-אביב, וישר לאצ"ל! ככן למישפחת עורכידין מפורסם מים בפולין, הלך בדר ברכיה של המישפחה וסיים את אוניברסיטת קראקוב. ב-1925 הצטרף לבית"ר, והיה בין עוזריו הפעילים של זאב וז'בוטינסקי. בקראקוב הגן כעורך-דין צעיר על אנשי מחתרת קומוניסטים. אנהנו הסניגורים הפוליטיים, עבדי החופש. לפי אופיי, אין בזה שום דבר מיוחד. גם לא לפי גישתי לאנשים. זה היה חלק ממילחמתי, בפרט בפולין, למען שא"רית הדמוקרטיה!"

בארץ הצטרף בדר לאירגון הצנאי האומי. ביילית ומנים שונים בלוי"ש לה (בית-הסוהר) בירושלים, בלטרון א', בלטרון ב', בעתלית. היה לי מול בדר-כלל. ישבתי בסך הכל שנה אחת.

כשיצאו אנשי אצ"ל מן המחתרת, והחליטו להקים מיפלגה ולהתמודד בבחירות לכנסת הראשונה, קמה תנועת-החרות. ותיקי התנועה הרוויזיוניסטית, חברי הצוה"ר (הסתדרות הציונים הרוויזיוניסטים) לא הצטרפו. בשנות המחתרת התקלקלו היחסים שבין אצ"ל לבין המיפלגה הרוויזיוניסטית. יש האומרים כי בגין רחח את ותיקי המיפלגה.

בדר מסביר שהקילקולים נבעו מכך

דו-קרב על האשה

ממפה לאוזן מספרים על בדר הצעיר, כי בהתאם למושגי האצולה הפולנית יצא לדו-קרב על אשתו וזכה בה — אחרי שיריבו נהרג. "אני לא מדבר על זה. יכולתי לכתוב על כך ספר. מעולם, במשך 60 השנים האחרונות, לא דיברתי עם אף אחד על העניין הזה. מי שסקרו, יכול לנסוע לפולין, לחפש מיסמכים עתיקים. אני בסדר!"

לפני שיבעה חודשים, בגני התערר-כה בתל-אביב, עמד בדר על הבימה וביקש להגן על תנועת-החרות. הור עירה, שנפתחה כאירוע נוצץ, סטונני ורבי-משאת-נפשו בבנייני-האומה בירושלים, הסתיימה בתיגרות וכביוון גדול אחרי יומיים בלבד.

בלהט הוויכוחים בין המחנות ביקש בדר את רשות-הדיבור. כשעלה לבימה, נשמעו מכל עבר קריאות: "זקן, רד למטה!" "מי אתה בכלל?"

בדר לא שעה לקולות. הוא המשיך לרבו. עכבר כמה שעות נראה מויל רמעה. לאן הידרדרה התנועה שהוא היה בין מקימיה?

בדר מבקש להבדיל בין פעילותה של תנועת-החרות לבין הוועידה. "הוועידה היתה מחזה מביש. אבל לא

על מנהיגי חרות:

ברר אינו מוכן לחזות מה יהיה אחרי הרוטציה, ומי יהיה המנהיג הבא של חרות.

● **על אריאל שרון:** אני אוהב את אריק. הוא הציל אותנו ב-1973. לכל אחד יש חשבון שלילי וחיוני, ולאריק יש רי וכוונות. שום דבר לא מצליח יותר מאשר ההצלחה עצמה.

● **על מנחם בגין:** היו לו שתי ממשלות. הראשונה יותר איתנה, השניה על קוצו של יוד. תמיד התפלאתי, בפרט לגבי השניה, איך הוא מצליח להחזיק אותם ביחד. אני מכיר אותו מאז 1933. הוא היה כבר אז כוח עולה וחשוב.

לא תמיד הלכנו יחד. בדרך כלל הייתי תומך בו. הנה כינינו הברל גיל והברל של מעמד בתנועה. היו לנו חילוקי-דעות בעניינים מסוימים. אנהנו שונים בהתייחסותנו לדת. כי הוא גדל בסביבה שונה מסביבתי. אני לא מבקר אצלו, וכבר כמה שנים לא ראיתי אותו. אינני רוצה ללכת אליו בלי הזמנה.

כשהוא מרוצה ממאמר שכתבתי, הוא מטלפן לאשתי. הוא קורא כל מאמר שלי שלוש פעמים. כך הוא מספר לאשתי. איננו משוחחים בטלפון. יש בעיות פיסיות.

● **על יצחק שמיר:** הוא היה בהרים. ועוד איך הוא אחד מאלה שיש לי בהם אמון מיוחד, כי לא הצביעו בעד אישור קמפ-דייוויד.

● **הכוונה לאשתו של יוסיף ברוז טיטו.**